

Granskning av användning av statsbidrag för
Tekniksprånget helåret 2014 samt första halvåret 2015
(Diarienummer 2015:174)

Rapport 2016-02-29

Anders Rydh och Jonas Fried

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning
2. Decigos iakttagelser, slutsatser och rekommendationer. Svar på frågor enligt Skolverkets anbudsunderlag
 - 2.a Personalkostnaderna
 - 2.b Styckekostnader, mål och antal praktikanter
 - 2.c Projektets styrning och uppföljning samt projektledning och drift
 - 2.d Roller samt ansvars- och uppgiftsfördelning mellan IVA, Skolverket och Regeringskansliet
 - 2.e Stickprovskontroller av fakturor 2014
3. Metodik och arbetssätt för att genomföra uppdraget
4. Decigos uppdrag från Skolverket
5. Om Tekniksprånget

Bilagor

1. Kostnadsjämförelser mellan 2013 och 2014
2. Förteckning över faktiska personalkostnader
3. Lista över inhämtat och läst material
4. Lista över personer vi intervjuat eller samtalat med

1. Sammanfattning

Skolverkets övergripande uppdrag till Decigo AB är att undersöka om ”medel som utbetalas till IVA (Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien) inom ramen för Tekniksprånget används på ett ändamålsenligt sätt”.

Enligt uppdraget skall vi granska helåret 2014 samt våren 2015. Vi har valt att fokusera vår granskning på helåret 2014 eftersom ett helår ger en mer rättvisande bedömning än ett halvår. Men samma iakttagelser som vi gör för 2014 gäller också för våren 2015.

I denna sammanfattning lyfter vi upp de fem iakttagelser och slutsatser som vi bedömer mest relevanta utifrån vårt uppdrag. I avsnitt 2 görs en fylligare redovisning på respektive område.

Personalkostnaderna

Decigo konstaterar att IVA har använt en egen modell för att beräkna personalkostnader. Modellen innebär att staten 2014 betalade 14,3 MSEK till IVA för personalkostnaderna.

Decigo har beräknat de direkta personalkostnaderna¹ för personal som arbetat i projektet. Dessa uppgår 2014 till cirka 8 MSEK.

Mellanskillnaden 6,3 MSEK utgörs av OH-kostnader och andra kringkostnader², ett påslag med 79%. Decigo bedömer att ett påslag för OH med cirka 30% är rimligt, d.v.s. drygt 2 MSEK.

Decigo konstaterar dels att pålägget är mycket högt och dels att vare sig Skolverket eller Regeringskansliet godkänt den ersättningsmodell som IVA använt, även om IVA menar att budgeten är godkänd av Regeringskansliet. Detta kan dock inte styrkas av IVA, t.ex. genom skriftliga beslut eller annan likvärdig dokumentation. Utbildningsdepartementet uppger att de inte har fattat några beslut om budget eller ersättningsmodellen.

Decigo menar att IVA själva öppet skulle ha kommunicerat om ersättningsmodellen och formellt fått såväl budget som ersättningsmodellen godkänd av Skolverket. IVA har ofta samarbetat med offentliga organisationer och borde därför ha förstått att det behövs ett formellt beslut.

Vi anser vidare att Skolverket borde varit mer påstridiga för att få IVA att redovisa sin ersättningsmodell, särskilt eftersom Skolverket till regeringen tidigare har redovisat att de anser att bemanningen i projektet är stor³ samt att personalkostnaderna är höga⁴.

Decigo anser att 14,3 MSEK i personalkostnader är orimligt högt. Beloppet beror i hög grad på den mycket höga nivån av OH-kostnader. En rimlig nivå på personalkostnader för 2014 är enligt Decigos mening drygt 10 MSEK.

¹ Innebörden av begreppet Direkta personalkostnader redovisas i avsnitt 2.a

² Innebörden av begreppen OH-kostnader och kringkostnader redovisas i avsnitt 2.a

³ Se rapport till Regeringen 2014-02-27

⁴ Se rapport till Regeringen 2015-09-01.

Styckekostnader, mål och utfall av antal praktikanter

Skolverket har till Regeringen återkommande redovisat att IVA inte når målen för antalet praktikanter i Teknisksprånget. Man har också redovisat att man anser att styckekostnaden per praktikplats är hög.

Det som sägs ovan om personalkostnaderna påverkar självfallet styckekostnaden per praktikplats. Om personalkostnaden minskats med cirka 4 MSEK, vilket vi anser rimligt, skulle styckekostnaden sjunkit från dryga 27 tkr per plats till knappa 22 tkr per plats.

När det gäller målen konstaterar Decigo att det finns flera förklaringar till att målen inte nåtts, t.ex. förändringar i företagen som gör att de inte fullföljer sin planerade medverkan, Teknisksprånget når inte företagsledningarna i sitt säljarbete samt att Teknisksprånget 2014 hade för låg säljkompetens i projektgruppen. Det sistnämnda har åtgärdats genom att säljkompetensen nu har höjts avsevärt.

Målen sätts av styrgruppen för projektet. Det är således inte Regeringen eller Skolverket som fastställer målen.

Decigo anser att målen har satts på en för hög nivå, dessutom varje år. Målen borde ha satts på en utmanande men på en mer realistisk nivå.

Skolverket har i rapporter till regeringen gjort kostnadsjämförelser med en annan satsning, lärlingspraktik. Decigo anser att det är svårt att göra sådana jämförelser. Den jämförelse som görs till regeringen är inte helt rättvisande, där vi bedömer att Teknisksprånget har en större komplexitet.

Decigo har därför inte grund för att ta ställning till om styckekostnaden varit för hög eller inte. En mer omfattande utvärdering om Teknisksprånget skall göras framöver. Då har ytterligare tid gått och ytterligare erfarenheter vunnits. Då bör också styckekostnaden få en djupare belysning. Inte minst för att kunna dra slutsatser om Teknisksprångets framtid.

Projektets styrning och uppföljning samt projektledning och drift

Decigo bedömer att projektets styrning och uppföljning har varit god. Projektet är unikt och det fanns inledningsvis inga tidigare liknande erfarenheter att använda. Styrgruppen fick därför pröva sig fram.

Styrgruppen har varit mycket aktiv och på ett bra sätt successivt anpassat projektets strategi och inriktning utifrån de erfarenheter som vunnits. Som sägs ovan borde dock målen för projektet satts på en mer realistisk nivå.

Styrgruppen har inte haft ansvar för projektets ekonomi, något som Decigo är kritiska till.

Decigos bedömning är också att arbetet i projektgruppen fungerar bra. Säljrollen har förstärks vilket leder till än bättre resultat. Det finns metodik, arbetsprocesser och arbetssätt som används av medarbetarna i projektgruppen.

Roller och ansvarsfördelning mellan IVA, Skolverket och Regeringskansliet

Inledningsvis i projektet skedde kontakterna mellan IVA och Regeringskansliet. Skolverket fick ansvaret för projektet i ett senare skede. I samband med detta upprättades ett avtal mellan Skolverket och IVA. Redan då borde de ekonomiska frågorna rätats mellan IVA och Skolverket.

Decigo konstaterar att det alltså finns otydligheter i rollerna mellan IVA, Regeringskansliet och Skolverket. IVA har haft direktkontakter med Regeringskansliet även efter att Regeringskansliet pekat ut att det är Skolverket som är ansvariga för statens räkning.

Enligt Decigo har Skolverket för statens räkning ett tydligt ansvar för projektet och skulle därför ha tagit en mer aktiv roll i projektet. Roller och ansvarsfördelningen mellan Skolverket och IVA behöver bli tydliga. Vi anser att vissa frågor skall formaliseras och skriftligt avtalas eller på annat sätt dokumenteras. Detta utvecklas i avsnitt 2.d.

Det bör finnas regelbundna möten om projektet mellan Skolverket och IVA. Eventuella möten med Regeringskansliet bör samplaneras mellan IVA och Skolverket, på initiativ av Skolverket.

Stickprovskontroller av fakturor

Decigo har genomfört stickprovskontroller på fakturor avseende 2014. Samtliga granskade kostnader bedömer vi var motiverade.

Decigos sammanfattande svar på de frågor som Skolverket ställt

Använder IVA medel för Teknisksprånget ändamålsenligt?

- Decigo anser att personalkostnaderna är orimligt höga. Se avsnitt 2.a.

Stämmer den ekonomiska redovisning som Teknisksprånget lämnar till Skolverket överens med projektets faktiska kostnader?

- Själva redovisningen stämmer, men som sägs ovan anser vi att personalkostnaderna är orimliga höga. Se avsnitt 2.a.

Är de kostnader som Teknisksprånget redovisar för personal rimliga? Är projektets bemanning ändamålsenlig utifrån Teknisksprångets uppdrag?

- Decigo anser att personalkostnaderna är orimligt höga beroende på de OH-kostnader som läggs ovanpå de faktiska löne- och lönebikostnaderna. Se avsnitt 2.a.
- Decigo anser att projektet bemanning har varit motiverad beroende på det stora arbete som följer av att få företag att ta emot praktikanter. Samtidigt bedömer Decigo att det finns möjligheter att effektivisera arbetet nu när ytterligare erfarenheter av projektet vunnits. Se avsnitt 2.c.

IVA redovisade personalkostnader motsvarande ca 7 miljoner 2013. År 2014 var personalkostnaderna nästan 10,5 miljoner. Vad motiverar kostnadsökningen?

- 2013 var projektet alltså under uppbyggnad och inledningsvis inte fullt bemannat. 2014 var projektet i full drift.
Det bör nämnas att de siffror som nämns ovan och i uppdraget till Decigo inte stämmer. De korrekta siffrorna för personalkostnader för 2013 var 10,4 MSEK och för 2014 var de 14,3 MSEK.

Är kostnaden per praktikplats rimlig eller finns det åtgärder som IVA kunde ha vidtagit för att minska kostnaden per praktikplats – utan betydande risk för att antalet deltagande företag eller praktikanter skulle minska?

- Som sägs ovan anser Decigo att personalkostnaderna är orimligt höga vilket i hög grad påverkar styckekostnaden. Se avsnitt 2.b.
Här utöver anser Decigo att det är för tidigt att säga om kostnaden per praktikplats är för hög eller inte. En mer omfattande utvärdering i denna del bör göras senare när mer erfarenheter vunnits. Se avsnitt 2.b.

2. Decigos iakttagelser, slutsats och rekommendationer. Svar på frågor enligt Skolverkets anbudsunderlag

Skolverkets uppdrag till Decigo AB är att undersöka om ”medel som utbetalas till IVA inom ramen för Tekniksprånget används på ett ändamålsenligt sätt”. Ett antal frågor i Skolverkets uppdrag skall besvaras i syfte att styrka eller att avstyrka att så har skett (uppdraget – se avsnitt 4).

Vårt uppdrag handlar om att granska 2014 samt våren 2015. Vi har valt att fokusera vår granskning på helåret 2014 eftersom ett helår ger en mer rättvisande bedömning än ett halvår. Men samma iakttagelser som vi gör för 2014 gäller också för våren 2015.

Vår roll har inte varit att bedöma projektets samlade resultat. Det kommer att ske i en särskild uppföljning/utvärdering. Men för att kunna svara på de frågor som Skolverket ställt i uppdraget till oss har vi gått igenom en stor mängd material som handlar om projektets ambitioner, mål, styrning, ledning och uppföljning. Vi har också tagit del av en stor mängd material från IVA om uppföljningar av projektets drift och resultat.

I detta avsnitt lyfter vi upp de fem iakttagelser och slutsatser som vi bedömer mest relevanta utifrån vårt uppdrag.

2.a Personalkostnaderna

Skolverket har särskilt uppdragit till Decigo att belysa om personalkostnaderna är rimliga. Vi har därför granskat vilka personalkostnader som har redovisats och hur de beräknats.

Om Direkta personalkostnader och OH-kostnader (generellt – inte IVA-specifikt)

När personalkostnader beräknas skiljer man normalt på Direkta personalkostnader och OH-/kringkostnader. Direkta personalkostnader utgörs av lön och lönebikostnader i form av sociala avgifter, pensionsavsättning o.d.

OH- och kringkostnader utgörs av kostnader för företaget gemensamma stödresurser, t.ex. ledning, ekonomi, personal och andra gemensamma administrativa funktioner. Till OH-kostnad räknas också hyreskostnader. Här ingår också kostnader för medarbetare i form av telefon, egen kompetensutveckling o.d.

Den modell som IVA beskriver nedan är snarlik det som beskrivs här.

Om hur OH-kostnader beräknas? (generellt – inte IVA-specifikt)

Hur OH- och kringkostnader beräknas varierar mellan olika företag och organisationer. Det finns bara ett fåtal dokumenterade undersökningar om OH-kostnader, inklusive kringkostnader. Staten, genom Ekonomistyrningsverket, gjorde 2005 en omfattande kartläggning av olika myndigheters OH-kostnader. Medelkostnaden för OH på samtliga myndigheter i kartläggningen uppgick till 26%.

Det finns alltså inget facit på vad som kan sägas vara en ”normal” eller ”rimlig” OH-kostnad. Utan att generalisera kan man ändå konstatera att offentliga organisationer ofta har en högre OH än privata företag. Skälet är bl.a. offentlighetsprincipen som bl.a. kräver t.ex. diarieföring, arkivering och utlämnande av handlingar.

IVA:s modell för att beräkna personalkostnader

IVA har en egen modell för hur personalkostnaderna i detta projekt skall beräknas. IVA uppger dock att modellen används på alla uppdrag som IVA genomför.

På Decigos förfrågan om modellens utformning svarar IVA följande:

”Kostnader för bemanning av IVA-aktiviteter bestäms av:

1. Direkta löne- och lönebikostnader, inklusive försäkringar, viss kompetensutveckling och rekryteringskostnader m.m. för den operativa resultatenhet personen tillhör: Projektledare, Kommunikatörer, Assistent/koordinatorer eller Akademisekreterare/Projektchef.
2. Stödkostnader som debiteras med utgångspunkt i alla aktiviteters behov av kringorganisation, IVAs varumärke och nätverk och förankring i IVAs allmänna verksamhet. I stödkostnaderna ingår kostnader för personal och övriga kostnader för övergripande administration, ekonomi, personal, vaktmästeri, it, reception, fysiskt och virtuellt bibliotek, reception, arkiv m.m., samordning och ledning av verksamheten (ie VD och VDs verksamhet), viss omvärlds-bevakning och kontaktskapande verksamhet, tillgång till IVAs kontaktnät, resurser/värdskap och varumärke.”

IVA uppger också att det finns ett sätt att schablonisera personalkostnaderna för olika personalkategorier inom IVA. I detta projekt finns det två huvudsakliga roller med ersättningschabloner, projektledare med 1 000 kr/timman och projektassistent med 700 kr/timman.

Schabloniseringen används dock enbart med ett syfte, nämligen att sätta ett tak för personalkostnaderna i ett projekt. I praktiken innebär detta att när IVA beräknar personalkostnaderna enligt sin modell skall det jämföras med schabloniseringens beräkning. Om modellen leder till högre personalkostnader än schabloniseringen skall schabloniseringen gälla, d.v.s. det lägre beloppet. Om modellen däremot ger ett lägre värde än schabloniseringen gäller modellens beräkning.

Delar i IVA:s personalkostnader för 2014

IVA har till Skolverket redovisat att de totala personalkostnaderna för 2014 för projektet uppgår till cirka 14,3 MSEK, baserat på modellen och med hänsyn till schabloniseringens taknivåer.

Decigo har beräknat och fördelat de 14,3 MSEK på Direkta personalkostnader och OH- och kringkostnader. Decigos beräkning är att de faktiska personalkostnaderna⁵ för den personal som arbetat i projektet uppgår till cirka 8 MSEK för 2014. Resterande belopp, 6,3 MSEK är således OH-kostnader, vilket motsvarar 79%.

Vi har ovan redovisat en kartläggning inom staten om OH-kostnader. Medel-OH låg i den kartläggningen på 26%. Skulle denna procentsats användas på Tekniksprånget motsvarar det en OH-kostnad på cirka 2,1 MSEK. I så fall skulle de totala personalkostnaderna för projektet för 2014 landat på dryga 10 MSEK, att jämföra med de 14,3 MSEK som nu har redovisats.

I bilaga 2 finns en tabell som redovisar projektets direkta personalkostnader under 2014. I tabellen redovisas alla personer som arbetat inom projektet, som anställda eller som konsulter. Tabellen

⁵ inkluderar 55% pålägg utöver lön för att täcka arbetsgivaravgifter, pensionsavsättningar, försäkringar mm

innehåller namn på de medarbetare som varit anställda i projektet, medarbetare som arbetar inom IVA och gör specifika uppgifter för projektet samt konsulter som arbetar direkt i projektet. För att inte utlämna medarbetarnas löner har vi dolt posterna lön och lönebikostnader. Vi har använt en generell uppräkningsfaktor för lönebikostnader på 55% som är något hög men ändå rimlig och accepterad av IVA.

Tabellen är avstämd med och kvalitetssäkrad av IVAs ekonomichef.

Beslut och kommunikation om personalkostnaderna

Vi har ställt frågor till Skolverket på vilket sätt de varit involverade i sättet som IVA beräknar projektets personalkostnader och särskilt den modell IVA använts för Tekniksprånget. Skolverket uppger att de aldrig hört talas om modellen och eventuella schabloniseringar. Istället har de uppfattat att IVA skall belasta projektet med de faktiska personalkostnaderna, uppräknat med en rimlig OH-kostnad. Dock har det aldrig diskuterats vad som skulle vara en rimlig OH-kostnad. Skolverket uppger också att de vid flera möten bett IVA precisera projektets personalkostnader men inte fått någon återkoppling från IVA.

IVA uppgav i mail till Decigo den 18 januari att "Vi har i budgeten till Utbildningsdepartementet/Skolverket fått godkänt på schablonkostnader enligt bifogad tabell."

Decigo har ställt följdfrågor kring godkännande och beslut om både budget och ersättningsmodellen och hur detta är dokumenterat. I mail den 24 januari skriver IVA "Det var med Utbildningsdepartementet (och finansdepartementet) 2012 som vi fick godkänt på budget. I första hand i ett antal möten med dem. Jag⁶ ska försöka se om vi har fått någon återkopplad dokumentation från dem."

Senare har Decigo fått ta del av material i en mailväxling mellan IVA och Regeringskansliet, men där finns inga beslut om budget eller något som styrker att Regeringskansliet godkänt budgeten eller ersättningsmodellen.

Decigo har således bett IVA styrka att de fått godkänt att modellen/att schablonisera kostnaderna, antingen av Skolverket eller av Regeringskansliet. IVA har inte kunnat styrka detta.

Decigo har också haft kontakt med Utbildningsdepartementet om de kan ha godkänt budgeten på det sätt som IVA uppger. Utbildningsdepartementet uppger att de har uppdragit åt Skolverket att administrativt och kostnadmässigt hantera alla frågor om projektet. Någon budget för projektet har Utbildningsdepartementet inte godkänt.

⁶ Ekonomichefen för IVA

Decigos bedömningar

Skolverkets uppdrag till Decigo är att bedöma om personalkostnaderna är rimliga. **Decigo anser att om IVA skriftligt kan styrka att staten godkänt budgeten och IVA:s ersättningsmodell så är personalkostnaderna rimliga. I så fall har staten godkänt modellen och får bära konsekvenserna.**

IVA har till Decigo inte kunnat styrka att Skolverket eller Regeringskansliet godkänt budgeten och ersättningsmodellen. Därför anser vi att personalkostnaderna inte är rimliga. Ett påslag med 79% för OH-/ och kringkostnader är orimligt högt. Vi anser att IVA har en skyldighet att öppet kommunicera modellen och framför allt få ett skriftligt beslut om att få använda den.

Det borde vara uppenbart för IVA att det behövs ett formellt godkännande av Skolverket för att få använda sig av ersättningsmodellen. Eftersom IVA ofta samarbetar med offentliga organisationer kan det inte vara okänt för IVA att dessa behöver fatta formella beslut i denna typ av frågor.

Samtidigt anser vi att Skolverket skulle ha varit än mer påstridiga i att få svar från IVA om personalkostnaderna. Skolverket har till Regeringen redovisat att de anser att bemanningen i projektet är hög och att personalkostnaderna är höga. Men någon genomgång av kostnaderna mer i detalj har aldrig gjorts av Skolverket. Enligt minnesanteckningar från möten mellan Skolverket och IVA har frågan om personalkostnaderna inte heller diskuterats, vilket borde skett. I vart fall finns det ingen dokumentation om sådana eventuella diskussioner.

Ersättningsmodellen innebär att staten har betalat IVA cirka 14,3 MSEK istället för dryga 10 MSEK som enligt Decigo är rimligt. Det innebär en ökad kostnad för staten av projektet med cirka 4 MSEK för 2014. Samma modell har använts också för 2013 och 2015, varför den ökade kostnaden för staten sammantaget ligger på över 10 MSEK.

IVA har i olika sammanhang framfört att de anser att projektet är underfinansierat. T.ex. har IVA i skrivelse den 14 april 2014 pekat på att budgeten på cirka 19 MSEK för år 2014 kommer att leda till negativa effekter för projektet. Istället framförde IVA att de äskade medlen på 28 MSEK skulle kvarstå. Skolverket lämnade skrivelsen utan åtgärd och budgeten på 19 MSEK stod fast. Det bör nämnas att 19 MSEK är efter Skolverkets avpassning.

Det bör i detta sammanhang noteras att ersättningsmodellen innebär att OH-kostnaderna är mycket hög. Dessa medel kommer IVA gemensamt tillgodo, men kommer inte projektet tillgodo.

2.b Styckekostnader, mål och antal praktikanter

En fråga som Decigo enligt uppdraget skall besvara är om ”Kostnaden per praktikplats är rimlig eller finns det åtgärder som IVA kunde ha vidtagit för att minska kostnaden per praktikplats – utan betydande risk för att antalet deltagande företag eller praktikanter skulle minska?”

Mål om antal praktikplatser i Tekniksprånget

Skolverket har återkommande till Regeringen redovisat att IVA inte når målen för antalet praktikanter i Tekniksprånget.

Det har inneburit att ett antal studenter inte får den praktik jämfört med om målet nåddes. Det innebär vidare att styckekostnaden per praktikplats har blivit högre än om målet nåtts.

Decigo kan konstatera att den stora utmaningen för projektet har varit att hitta praktikplatser. Vi kan vidare notera att strategin för hur man skall hitta praktikplatser successivt har utvecklats under projektets gång.

Inledningsvis var strategin att ett fåtal, stora företag skulle ta många praktikanter var. Denna ambition fick relativt snabbt överges eftersom de stora företagen inte var beredda att ta så många praktikanter. Därför ändrade projektet strategi, från ett fåtal företag till en stor mängd företag och organisationer. Den nya strategin innebar en stor breddning, såväl geografiskt som företagens storlek, även små företag kunde delta i projektet. Det finns för närvarande ingen undre gräns för deltagande, man kunde delta även om det enbart handlade om en praktikplats.

I samtal med styrgruppens ordförande uppfattar vi att det ånyo har inletts en ny diskussion om strategin och att eventuellt justera denna. Kostnaden för att nå en arbetsgivare som bara tar en plats är hög. Arbetstiden för att bearbeta små företag är stor och kostnaden hög. Samtidigt kommer projektet få minskade medel från staten. Därför förs nu en diskussion om hur projektet kan öka effektiviteten ytterligare när det gäller att hitta praktikplatser. Decigo bedömer att det är en både önskvärd och nödvändig diskussion.

Målen för antal praktikanter sätts av styrgruppen för projektet. Det är således inte Regeringen eller Skolverket som sätter målen.

Decigo anser att det finns flera förklaringar till att målen inte nåtts. Den viktigaste faktorn är att ett relativt stort antal praktikplatser inte blir av beroende på att företag av olika skäl inte just då fullföljer mottagandet, eller skjuter på det. Detta trots att företaget i tidigare kontakter med Tekniksprånget har haft ambitionen att ta emot praktikant/er.

Decigo har förståelse för att detta kan uppstå och inser att orsakerna kan vara många. En viktig parameter är att nästan alla företag är i någon form av förändring. Det kan vara förändringar i ägarskap, organisatoriska förändringar eller att det sker personella/ledarskapsmässiga förändringar. Sådana förändringar kan leda till att tidigare planeringar eller tankar får läggas åt sidan, ibland permanent och ibland tillfälligt. Är det tillfälligt kan platsen tillkomma i ett senare skede.

En annan parameter är att Tekniksprånget har haft kontakt med företrädare på företaget på för låg nivå som inte har tillräcklig beslutskraft. Detta är projektet väl medvetna om och försöker nu att säkerställa att högsta ledningen tidigt kommer in i processen.

En tredje parameter är att projektgruppen under 2014 hade för låg säljkompetens. Decigo har noterat att styrgruppen successivt har höjt kraven på säljkompetens och att fler av projektgruppens

medarbetare nu har säljkompetens. Den förutvarande projektledaren byttes ut 2015 och ersattes med en projektledare med säljerfarenhet. Även i övrigt har säljkompetensen förstärks.

Styrgruppen sätter målen och Decigo anser att styrgruppen borde ha kunnat förutse att målen har varit för ambitiösa, särskilt när målen missats under flera år i sträck. Även efter att säljkompetensen stärkts finns ett glapp mellan mål och resultat, även om glappet successivt har minskats något mellan 2014 och 2015. Enligt vår mening är det bättre att sätta ett utmanande men ändå realistiskt mål än att återkommande missa målet. Därför borde enligt vår mening målen satts på en lägre nivå. Vi noterar också att styrgruppen löpande reviderar målen.

Decigo har räknat på utfall av antal praktikplatser i förhållande till fastställda mål men också hur avvikelserna har varit över åren.

Tabell – Avvikelser i förhållande till fastställda mål

År	Mål	Utfall	Avvikelse i %
2012		213	
2013	500	373	25%
2014	1000	705	30%
2015	1000	747	25%
2016	1300		

Noteringar. För de tre år som man kan göra jämförelser mellan mål och utfall är avvikelserna på mellan 25-30%. Detta får betraktas som en hög avvikelse. Målet för 2016 får redan nu betraktas som orealistiskt.

Styckekostnad per praktikplats

Skolverket har till regeringen redovisat att kostnaden per praktikplats är hög.

Decigo har räknat på styckekostnaderna.

Tabell – Styckekostnad per praktikplats

År	Statens kostnad för projektet (MSEK)	Styckekostnad per praktikant (kr)
2012	2,8	13 146
2013	19,3	51 743
2014	19,3	27 376
2015	18,5	24 766
2016*	13,5	10 385
* Prognos		

Noteringar. 2012 var ett uppstartsår där projektet också hade annan finansiering. Därför kan man bortse från denna styckekostnad som inte är relevant. 2013 var också ett uppstartsår som förklarar de höga kostnaderna. Styckekostnaderna har successivt sjunkit mellan 2013 och 2015. Beräkningen för 2016 får betraktas som orealistisk, se kommentaren i tabellen ovan.

Styckekostnad per praktikplats 2014 om personalkostnaderna varit rimliga

I avsnitt 2.a. redovisar Decigo att vi anser att personalkostnaderna är orimligt höga, cirka 4 MSEK för höga avseende 2014.

Vi har därför räknat på vad styckekostnaden blir om man minskar den totala projektkostnaden med 4 MSEK, från 19,3 MSEK till 15,3 MSEK

Styckekostnaden sjunker i så fall från 27 376 kronor till 21 702 kronor, en minskning med dryga 20%.

Är styckekostnaden per praktikplats för hög?

Som sägs ovan har Skolverket i rapporter till regeringen pekat på att styckekostnaderna per praktikplats är relativt hög.

Vi anser att personalkostnaderna är orimligt höga beroende på de OH-kostnader som IVA lagt ovanpå löne- och lönebikostnader. Detta påverkar självklart styckekostnaderna på det sätt som redovisas ovan.

Men i övrigt anser inte Decigo att det finns belägg för att säga att styckekostnaderna är för höga. Förvisso är styckekostnaden hög jämfört med de lärlingsplatser som Skolverket nämnde i rapport till Regeringen. Men vi menar att det generellt sett är svårt att göra jämförelser med andra satsningar som gjorts. Den jämförelse med lärlingsplatser som görs i rapporten till Regeringen är inte helt rättvisande. Vi bedömer att Tekniksprånget har en större komplexitet.

Det är möjligt, men långt ifrån säkert, att antal praktikanter kunde ha ökats något om säljkompetensen hade höjts redan 2013 eller början av 2014. Men eftersom projektet alltså befann sig i start-fasen är det knappast rimligt att redan då kunna dra den typen av slutsatser. Projektet har heller inte haft erfarenheter från liknande projekt att luta sig emot. Istället har såväl styrgrupp som projektgrupp prövat sig framåt och heller inte varit rädda för att ändra strategi när behov har uppstått.

Decigos har därför inte grund för att säga att styckekostnaden är för hög eller inte. En mer omfattande utvärdering skall göras framöver. Då har ytterligare tid gått och ytterligare erfarenheter vunnits. Då bör också styckekostnaden få en djupare belysning. Inte minst för att kunna dra slutsatser om Tekniksprångets framtid.

2.c Projektets styrning och uppföljning samt projektledning och drift

Styrning och uppföljning

Projektet har haft en aktiv styrgrupp. Gruppen består av en ordförande, som varit med från projektets början och alltjämt, samt ett tiotal ledamöter. Ordföranden och ledamöterna är mycket erfarna ledare på centrala positioner i olika företag och organisationer.

Styrgruppen består av väl kända personer i svenskt närings- och samhällsliv. I kraft av sina positioner och personer har de kunnat öppna dörrar till gagn för projektet. Styrgruppens sammansättning har därför positivt påverkat projektets drift och resultat. En annan viktig framgångsfaktor för projektet har varit IVA:s varumärke som också positivt påverkat företagets syn på projektet.

Styrgruppen har träffats cirka fem gånger per år. Varje möte protokollförs.

Decigo har följt protokollen från starten till sommaren 2015, totalt 15 protokoll. Decigos bedömning är att styrgruppen på ett mycket aktivt och positivt sätt styrt och följt upp projektet.

I samtal med styrgruppens ordförande framgick att ordföranden själv uppskattar att han använder cirka 10% av sin arbetstid för projektet. Projektledaren vidimerar att hon har haft stort stöd av ordföranden och styrgruppen i sin helhet.

Decigo har noterat, som framgår av protokoll 1 i styrgruppen, att "styrgruppen beslutar i projektet men har inte ekonomiskt ansvar men dock för lägsta kvalitet".

Decigo anser generellt att ansvar och befogenheter skall hänga samman, så också i detta projekt. Genom att ansvaret för projektets ekonomi inte ligger i styrgruppen minskas också möjligheterna att styra projektet. I avsnitt 2.a redovisar Decigo vilka personalkostnader som projektet haft genom den modell som IVA tillämpar. Vi menar också att personalkostnaderna är mycket höga huvudsakligen beroende på att den OH-kostnad som IVA tar ut är orimligt hög. Det hade varit önskvärt om styrgruppen skulle ha haft ansvar för projektets ekonomi, inklusive personalkostnaderna.

Projektledning och drift

Under 2014 har projektet bestått av cirka 10 helårsarbetskrafter, fördelade på anställda och konsulter.

Projektet leds av en projektledare. Under våren 2015 skedde ett byte av projektledare. Skälet var att projektet fick en tyngdpunktsförskjutning där kontakterna med arbetsgivarna fick en allt större betydelse och där säljkompetens blev allt viktigare.

Även i personalgruppen fick säljkompetens en allt större betydelse.

Decigo har intervjuat projektledaren och två medarbetare. Vi har gått igenom några arbetsprocesser och rutiner.

Kompetenssammansättningen har successivt förändrats, från betoning på kommunikations- till säljkompetens.

Decigo bedömer att projektledningen och projektgruppen gör ett bra arbete. Arbetsprocesser, rutiner o.d. är väl utvecklade. Kompetensen har anpassats till de projektets största utmaning, att förmå arbetsgivare att ta emot praktikanter.

Som sägs i avsnitt 2.a. är personalkostnaderna höga enligt IVAs redovisning. Det beror dock inte enligt Decigo på att projektet har haft en för stor bemanning utan på de pålägg som IVA gjort utöver de faktiska personalkostnaderna.

2.d Roller samt ansvars- och uppgiftsfördelning mellan IVA, Skolverket och Regeringskansliet

Vi noterar att Skolverket och IVA haft återkommande uppföljningsmöten som har protokollförts. Vi noterar också att dessa möten har haft operativ karaktär där frågor om projektets dagliga drift varit i fokus. Vi kan också konstatera att Skolverket bytt projektledare vid två tillfällen.

Inledningsvis i projektet skedde kontakterna mellan IVA och Regeringskansliet. Skolverket fick ansvaret för projektet i ett senare skede. I samband med detta upprättades ett avtal mellan Skolverket och IVA. Redan då borde de ekonomiska frågorna rätats mellan IVA och Skolverket.

I protokollen finns det ingen information om att projektets personalkostnader har diskuterats vid mötena, trots att Skolverket till regeringen har redovisat att kostnaderna för projektet är höga. Även om frågan om personalkostnaderna inte nämns i protokollen så framhåller Skolverket att frågan har lyfts vid flera möten och att IVA lovat att återkomma med redovisning om hur personalkostnaderna beräknats. Detta har dock inte skett enligt Skolverket.

Som sägs ovan hade IVA inledningsvis direktkontakter med Utbildningsdepartementet och Finansdepartementet. Detta framgår av styrgruppens protokoll 1-3. I protokoll 3, daterat 5 oktober 2012, sägs att Tekniksprångets bedömning är att projektet skall få pengar direkt från utbildningsdepartementet.

Så blir det dock inte. Av protokoll 4, daterat 29 november 2012, framgår det att det är Skolverket som blir statens företrädare för projektet. Av samma protokoll framgår det också att ett avtal mellan Skolverket och IVA håller på att tas fram. Företrädare för IVA och Skolverket har träffats för att bereda avtalet.

Trots beskedet från Regeringskansliet framgår det av senare protokoll från styrgruppen att styrgruppen har eller planerar direkta kontakter med Regeringskansliet. I protokoll 8, daterat 27 november 2013, sägs att Tekniksprånget har ett inplanerat möte med Utbildningsminister Jan Björklund. Huruvida detta möte blir av eller inte framgår inte. Det framgår heller inte om Skolverket skall medverka eller inte.

I protokoll 11, daterat 24 juni 2014, sägs att Tekniksprånget har träffat Utbildningsdepartementets statssekreterare. Syftet med mötet framgår inte av protokollet. Enligt protokollet meddelade statssekreteraren att det är Skolverket som företräder staten.

IVAs ekonomichef har uppgett att IVA har diskuterat och fått budgeten, även på detaljnivå, godkänd av Regeringskansliet. Kontakter skall enligt ekonomichefen ha varit med både Utbildnings- och finansdepartementet. Detta har dock inte vidimerats genom någon form av anteckningar eller annan dokumentation.

Decigo har haft direktkontakt med Utbildningsdepartementets kontaktperson för detta uppdrag. Han uppger att departementet inte har godkänt någon budget för projektet. Regeringens beslut tas i regleringsbrev där det också framgår att ansvaret för de ekonomiska medlen för projektet har förts till Skolverket.

Utbildningsdepartementets kontaktperson uppger att därigenom ligger statens ansvar för projektet på Skolverket.

Decigo anser att det är tydligt att det är Skolverket som företräder staten. Decigo menar också att det förefaller osannolikt att departementet muntligt skulle ha godkänt en budget, särskilt på denna storleksnivå (se vidare i avsnitt 2.a).

Trots att Regeringskansliet uttalat att det är Skolverket som har statens ansvar för projektet har IVA haft fortsatta direktkontakter med Regeringskansliet, även efter beskedet att det är Skolverket som företräder staten. Det är oklart om Skolverket varit inbjudna eller informerade om dessa möten. Det framgår heller inte vad mötena syftar till.

Enligt Decigo har Skolverket för statens räkning ett tydligt ansvar för projektet och skulle därför ha tagit en mer aktiv roll i projektet. Roller och ansvarsfördelningen mellan Skolverket och IVA behöver bli tydliga. Vi anser att vissa frågor skall formaliseras och skriftligt avtalas eller på annat sätt dokumenteras. Exempel på detta är:

- Målen för projektet och hur de skall följas upp samt Skolverkets roll i detta
- Gemensamma ambitioner för hur kostnaderna per praktikplats kan effektiviseras
- Avtal mellan parterna om ekonomin för projektet i stort. Här behöver det finnas en tydlig specifikation av vad IVA kommer att få ersättning för
- Ansvars- och uppgiftsfördelning mellan Skolverket och IVA när det gäller uppföljning och utvärdering av projektet

Utifrån detta bör regelbundna möten om projektet hållas mellan Skolverket och IVA. Eventuella möten med Regeringskansliet bör samplaneras mellan IVA och Skolverket, på initiativ av Skolverket.

Decigo tycker det är naturligt, bra och värdefullt att Teknisksprånget informerar Regeringskansliet om projektet och hur det utvecklar sig, eftersom det är både en viktig och stor satsning. Men detta bör då ske i samverkan med Skolverket.

2.e Stickprovskontroller av fakturor 2014

Decigo har genomfört en begränsad genomgång (stickprov) av fakturor.

För att möjliggöra jämförelser upprättade Decigo en tabell på kostnader 2014 som också jämfördes med 2013. Utifrån denna jämförelse samt Decigos tidigare erfarenheter granskades områdena "Arvoden och konsulter" samt "Övrigt". Fakturorna som granskades avsåg 2014.

De bokförda kostnaderna på "Arvoden och konsulter" uppgick 2014 till dryga 2 MSEK. Huvudsakligen fanns här större belopp kopplade till olika projektaktivitet. Samtliga granskade kostnader bedömer vi var motiverade.

Bokförda kostnader på "Övrigt" uppgick till 1,45 MSEK. Samtliga kostnader uppfattar vi är motiverade ur projektets uppdrag.

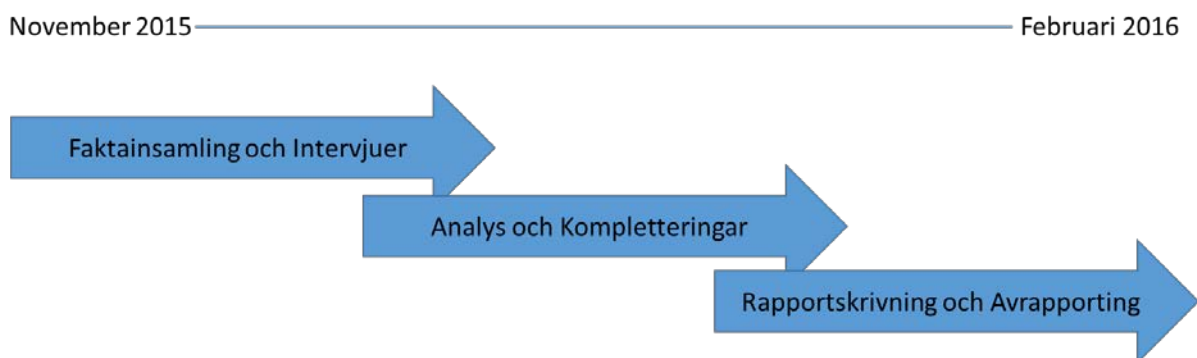
Vårt uppdrag omfattar inte 2013. Likväl har vi vid vår granskning sett en mycket stor förändring mellan 2013 och 2014, nämligen att IT-kostnaderna hade minskats avsevärt från 2013 till 2014. Det kan möjligen därför finnas anledning att särskilt titta på kostnadsposten avseende 2013.

Förändringen framgår av bilaga 1.

3. Metodik och arbetsätt för att genomföra uppdraget

Arbetet har delats in i tre faser enligt bild 1 nedan. Arbetet inom faserna har bedrivits överlappande.

Bild 1

Ursprungligen skulle uppdraget vara slutfört den 31 januari 2016. Skolverket flyttade senare fram detta till den 28 februari.

Vi träffade inledningsvis företrädare för Skolverket som gav oss en bakgrundsbeskrivning, utöver den skriftliga uppdragsbeskrivning vi redan hade fått.

Därefter träffade vi företrädare för IVA/Tekniksprånget och fick övergripande muntliga beskrivningar om Tekniksprånget samt dess ekonomi. Beroende på hög arbetsbelastning samt sjukdom inom IVA blev vårt arbete något försenat före jul.

Initialt fanns det också invändningar från IVA att skriftligt lämna ut löneuppgifter avseende den personal som jobbade i projektet. Detta löstes efter samtal mellan Skolverket, IVA och Decigo genom att Decigo på plats på IVA:s kontor fick gå igenom lönelistor och göra egna anteckningar. Också detta gjorde att projektet försenades något.

Men detta har sedan kunnat hämtas igen i arbetet från nyår och framåt. Generellt har samarbetet med IVA fungerat bra.

Decigo har i sitt arbete tagit del av en mycket stor mängd skriftligt material, se bilaga 3.

Därutöver har vi intervjuat/samtalat med företrädare för Skolverket och för IVA/Tekniksprånget. I bilaga 4 redovisas vilka vi intervjuat/samtalat med.

4. Decigos uppdrag från Skolverket

Enligt anbudsförfrågan som föregick uppdraget till Decigo sägs: "Skolverket vill säkerställa att medel som utbetalas till IVA inom ramen för Tekniksprånget används på ett ändamålsenligt sätt. IVA har löpande under projektet reviderat sina prognoser för antalet praktikanter som förväntas delta så att antalet vid varje prognostillfälle har minskat. Detta har inneburit att statens kostnader per praktikplats blivit högre än förväntat. Skolverket vill ta reda på om de kostnader per praktikplats som Tekniksprånget innebär är rimliga utifrån de svårigheter som IVA själva uppger när det gäller rekrytering av företag samt det arbete som krävs för att rekrytera praktikanter. Som underlag bifogas IVA:s rapport till Skolverket om sitt arbete med Tekniksprånget första halvåret 2015 samt Skolverkets återrapportering av uppdrag om Tekniksprånget till Regeringskansliet för samma tidsperiod. Uppgifter om statsbidragsutbetalningar finns också som tillgängligt underlag. Motsvarande underlag finns även för första respektive andra halvåret 2014.

Leverantören ska

- Gå igenom bifogade rapporter om uppdraget med Tekniksprånget för 2014 samt första halvåret 2015.
- Föreslå metoder för granskningen.
- Lämna en uppskattad tidplan för genomförande av uppdraget.

Frågor som ska besvaras

- Använder IVA medel för Tekniksprånget ändamålsenligt?
- Stämmer den ekonomiska redovisning som Tekniksprånget lämnar till Skolverket överens med projektets faktiska kostnader?
- Är de kostnader som Tekniksprånget redovisar för personal rimliga? Är projektets bemanning ändamålsenlig utifrån Tekniksprångets uppdrag?
- IVA redovisade personalkostnader motsvarande ca 7 miljoner 2013. År 2014 var personalkostnaderna nästan 10,5 miljoner. Vad motiverar kostnadsökningen?⁷
- Är kostnaden per praktikplats rimlig eller finns det åtgärder som IVA kunde ha vidtagit för att minska kostnaden per praktikplats – utan betydande risk för att antalet deltagande företag eller praktikanter skulle minska?

Uppdraget ska redovisas till Skolverket senast den 31 januari 2016."

Rapporteringsdagen har senare, av Skolverket, flyttats fram till senast den 28 februari.

⁷ Skolverket angav i uppdragsbeskrivningen att personalkostnaderna för 2013 uppgick till 7 MSEK och för 2014 till 10,5. Rätt siffror skall vara för 2013, 10,4 MSEK och för 2014, 14,3 MSEK. Dessa ändringar är kommunicerade med Skolverket i början av uppdraget.

5. Om Tekniksprånget

Bakgrund

2008 tillsatte Regeringen Teknikdelegationen för att kartlägga behovet av utbildad arbetskraft inom matematik, naturvetenskap och informations- och kommunikationsteknik (IKT). Dessutom skulle delegationen lyfta fram, förstärka och utveckla arbetet med att öka intresset för och deltagande i högskoleutbildningar inom detta område.

I slutrapporten från april 2010 skriver Teknikdelegationen att länken mellan skolan och högskolan är svag och behöver stärkas. Eftersom alltför få elever slutför gymnasieskolan har högskolan en alltför liten rekryteringsbas som skulle behöva breddas och öka. Breddningen består inte minst av den skeva könsfördelningen på vissa utbildningar ett problem där männen storleksmässigt har ett stort övertag.

Teknikdelegationen lyfte fram att för att komma tillrätta med problemen krävs ett koordinerat, långsiktigt och brett arbete som har en stark förankring hos kommuner, näringsliv, intresseorganisationer och andra nyckelaktörer. Teknikdelegationen föreslog bl.a. att regeringen fastställer en nationell kompetensstrategi för matematik, naturvetenskap och IKT för att öka intresset och höja kunskapsnivåerna inom de aktuella ämnesområdena.

Ett av de prioriterade målen ska vara att andelen studenter som påbörjar ingenjörstudier ska vara minst 10 procent av en årskull senast år 2020. Därför skulle strategin för detta mål inriktas på övergången mellan skola och högskola samt samverkan och dialog med samhället.

Regeringens ställningstagande

Regeringen övervägde delegationens olika förslag och beslöt att genomföra en satsning på praktikplatser inom tekniksektorn.

Regeringen gav därför i oktober 2012 Skolverket i uppdrag att ingå ett avtal med IVA om att IVA skulle administrera och genomföra en satsning på praktikplatser inom tekniksektorn för ungdomar under 2012–2015. Satsningen gavs namnet "Tekniksprånget".

Avtalet förlängdes därefter till att gälla även under 2016 och sedan även under 2017. Regeringen menar att "satsningen ska syfta till att stimulera unga kvinnor och unga män som har avslutat naturvetenskapligt eller tekniskt program i gymnasieskolan att välja en högskoleutbildning och en framtida karriär inom teknikområdet. Förmedlingen av praktikplatserna ska vara avgiftsfri för ungdomarna".

I linje med Teknikdelegationens slutsatser är Tekniksprångets syfte är att få fler unga att välja och slutföra högre ingenjörstudier. Ungdomar som gått ut gymnasiet får möjlighet att prova på ingenjörsvärdet och göra praktik under fyra månader hos olika arbetsgivare.

Målet är att fler ska välja högre studier inom teknik och naturvetenskap. Dessutom ska fler slutföra sin påbörjade utbildning på högskolan. Idag deltar ca 250 företag i Tekniksprånget som erbjuder praktikplatser.

IVAs projektplan

IVA upprättade inledningsvis en projektplan för Tekniksprånget. I planens sammanfattning utvecklas IVAs ambition för satsningen:

”Teknik och naturvetenskap är centralt för näringslivets utveckling. Globaliseringen ställer ökade krav på innovationsförmåga och strukturomvandling. Arbetsmarknaden är numera global samtidigt som kvalificerad arbetskraft blir allt dyrare. Att kunna knyta till sig rätt personer är avgörande för företagets framtid.

Trots detta är det få som läser till ingenjör. Knappt 4 000 utexamineras varje år. Endast 13 procent av gymnasieeleverna läser på naturvetenskapliga programmet. Den dåliga tillströmningen av ingenjörer är ett hot mot näringslivets, och därmed Sveriges konkurrenskraft. Men genom tidig kontakt med spännande arbetsuppgifter på ett teknikintensivt företag kan fler unga lockas att studera till ingenjörer. Den paus som många gör mellan gymnasium och högskola blir mer meningsfull och bidrar till snabbare och mer målinriktade högskolestudier. Praktiken ökar även attraktiviteten att läsa på de naturvetenskapliga programmen. De naturvetenskapliga lärarna vinner ökad status. De engagerade företagen skapar ett rekryteringsförsprång gentemot sina konkurrenter.

Tekniksprånget är en vinn-vinn-situation för alla inblandade parter. Alla avgående gymnasister från Naturvetenskapliga och Teknikprogrammen får möjlighet till fyra månaders betald praktik som ”Junior Trainees” på något av Sveriges teknikintensiva företag – höst- eller vårterminen efter studenten. En handledare/mentor knyts till varje Junior Trainee.”